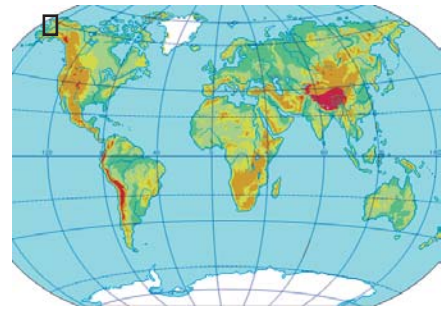

Park narodowy Kobuk Valley o powierzchni 6800 km² położony jest w północno-zachodniej części Alaski, nad Morzem Czukockim. W amerykańskim systemie ochrony przyrody obszar północno-zachodniej Alaski stanowi integralną całość, w skład którego wchodzi: park narodowy Kobuk Valley, rezerwy narodowe Noatak i Bering Land Bridge oraz pomnik narodowy Cape Krusenstern. Park Kobuk Valley obejmuje swoim zasięgiem dolinę rzeki o tej samej nazwie oraz fragment łańcucha Gór Brookska.

Rzeka Kobuk

Dolina Kobuk przypomina z ukształtowania nieckę, która zewsząd otoczona jest przez góry. Nadrzędnym celem powołania na tym obszarze parku narodowego było zachowanie w stanie naturalnym środowiska przyrodniczego doliny rzeki Kobuk, której nazwa znaczy w języku Eskimosów „Wielka Rzeka”.

Ze źródeł bijących na południowych stokach szczytu Arrigetch Peaks Kobuk płynie prawie równoległe do północnego koła podbiegunowego. Jej górny oraz środkowy bieg są przepiękne widokowo bowiem krystalicznie czysta woda o szybkim nurcie płynie przez gęsty las mieszany porastający górskie zbocza. Środkowy bieg znajdujący się w granicach parku narodowego jest pełen nietypowych widoków, tutaj bowiem ośnieżone szczyty Gór Waringa kontrastują z żółtym piaskiem Wielkich Wydm Kobuk. Łagodnie płynąca Kobuk ma blisko 500 m szerokości, a jej brzegi porastają gęste, wierzbowe zarośla. Blisko wybrzeża rzeka formuje szeroką deltę wpadającą do Zatoki Kotzebue, w której wodach łączy się z rzekami Noatak oraz Selawik. Razem tworzą wodny korytarz o szerokości blisko 10 km, który wpada do Morza Czukockiego.

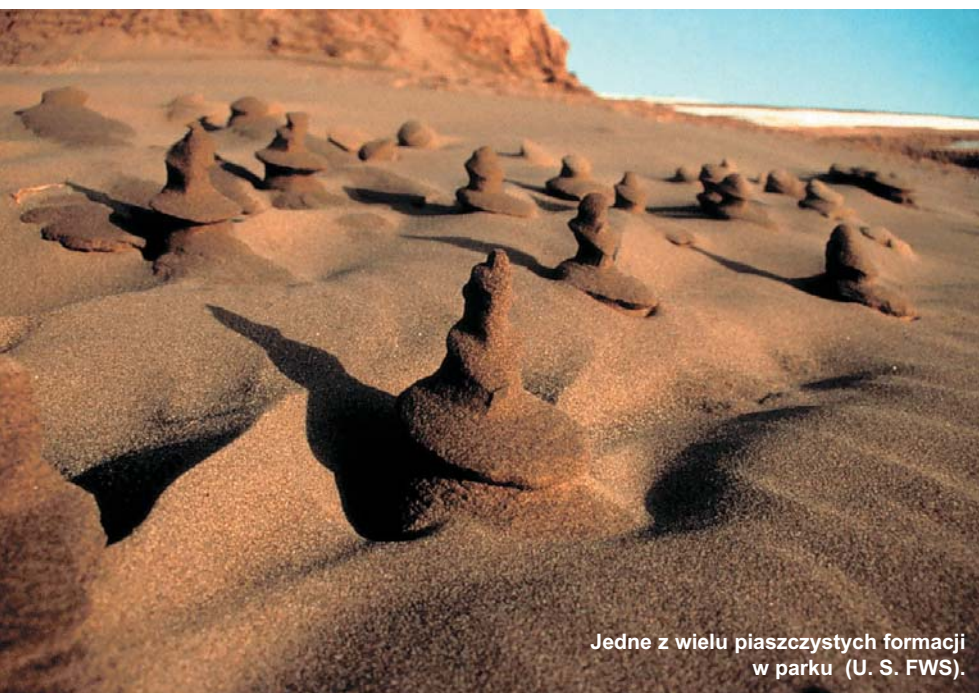
Rzeka Kobuk (o długości 554 km) była od wieków głównym szlakiem handlowym i

Park Narodowy Kobuk Valley na Alasce

WYDMY

Stadko małych kaczuszek (U. S. FWS).

Jedne z wielu piaszczystych formacji w parku (U. S. FWS).

podróżniczym wykorzystywanym przez Eskimosów, a jej doliną biegnie kilkanaście tras, którymi co roku stada renifera amerykańskiego wędrują za pożywieniem.

Piaszczyste wydmy za kołem podbiegunowym

Jedną z największych atrakcji parku narodowego Kobuk Valley są wydmy, znajdujące się w południowej części parku. Teren pustynny w dolinie Kobuk zajmuje powierzchnię aż 760 km², ale same wydmy występują na znacznie mniejszej połaci terenu. Wewnątrz granic owej „pustyni”, około 2 km na południe od rzeki Kobuk leżą Wielkie Wydmy Kobuk, a chociaż pokrywają powierzchnię „zaledwie” 60 km², to niektóre z nich osiągnęły aż 76 m wysokości! Wydmy te powoli migrują w kierunku zachodnim pchane przez wiatry ze wschodu, ale tutaj ich granicę wyznacza potok Kavet Creek, którego wartkie wody skutecznie powstrzymują piasek od dalszej wędrówki. Pomimo iż wydmy Kobuk znajdują się już za kołem podbiegunowym, temperatura latem sięga tutaj często powyżej

35°C! Oprócz Wielkich Wydm Kobuk istnieją również Małe Wydm Kobuk (o powierzchni 6 km²), położone nieco dalej w kierunku południowo-wschodnim.

Wydm znajdujące się na tym obszarze zostały uformowane ponad 10 000 lat temu, tuż po tym jak stopniały ostatnie lodowce. Odsłonięte zostały wówczas duże połacie nagiego lądu, a brak roślinności spowodował, że panujące tu silne wiatry rozproszyły pozostałe po przemieszczeniu się lodowca cząstki piasku (jest to tzw. erozja eoliczna), tworząc rozległe „pustynie”.

Uważa się, że istniejące wydmy mogą być pozostałością znacznie większego, polodowcowego pola wydm, którego znaczną powierzchnię zdążyła już pokryć roślinność. Dzisiaj trudno jest jednoznacznie ocenić jak rozległe były te „prehistoryczne” wydmy, jednakże liczne badania geologiczne przeprowadzone w Dolinie Kobuk wskazują, że musiał

Zachód słońca nad rzeką Kobuk (U. S. FWS).

pod biegunem

być to obszar o powierzchni co najmniej 770 km². Wydm Doliny Kobuk są obiektem intensywnych badań wielu dziedzin nauki (geologii, archeologii i paleontologii). Na ich podstawie stwierdzono m.in., że gatunki roślin żyjące obecnie na wydmach mogą reprezentować pozostałość stepowo-tundrowej roślinności, pokrywającej niegdyś ten obszar podczas Plejstocenu (pomiędzy 11 000, a 2 miliony lat temu). System piaszczystych wydm znajdujących się obecnie w północno-zachodniej części Alaski jest źródłem wiadomości o ekosystemach występujących tutaj przed zlodowaceniem oraz ich ewolucji, w wyniku której powstały ekosystemy współczesne.

Flora i fauna parków

Północno-zachodnia Alaska leży w strefie roślinnej polarnej i jest (oprócz terenów wyżynnych oraz szczytów górskich), w całości pokryta tundrą – formacją roślinną, w której panujące warunki naturalne (surowy klimat oraz wieczna zmarzlina) wykluczają obecność drzew. Po-

rasta ją zatem płózca się roślinność, taka jak: porosty, trawy, turzyce oraz niskie krzewy i krzewinki. Latem tundra pokrywa się roślinnością, wśród której wymienić można: skałowaciale odmiany wierzby, skalnicę, łubin, mech reniferowy oraz porosty. Tereny wyżynne oraz zbocza gór porasta borealny las iglasty (świerk biały, świerk czarny, brzoza oraz topola osika) sięgający w Górach Brooksa do wysokości 800-900 m n.p.m. Natomiast brzegi rzek i jezior zdominowane są przez topole osiki, wierzby oraz olsze tworzące często gęste zarośla.

Tereny, na których znajdują się piaszczyste wydmy Kobuk charakteryzują się (wbrew temu, co można by przypuszczać) obecnością wielu gatunków kolorowych roślin, takich jak: aster syberyjski, piołun, pietruszka północna, ziemniak eskimoski, dziki goździk, niedźwiedzia jagoda, żółta chryzantema czy lipowa trawa. Bezpośrednie otoczenie wydm porastają: świerk biały, brzoza papierowa, topola osika, topola balsamiczna, krzewy czarnej jagody oraz mchy i porosty.

Północno-zachodnia Alaska leży w Regionie Arktycznym (krajina zoogeograficzna) sięgającym swym zasięgiem aż po Grenlandię. Fauna obszarów leśnych i nadrzecznych północno-zachodniej Alaski może poszczycić się takimi gatunkami zwierząt jak: niedźwiedź brunatny, niedźwiedź grizzly, niedźwiedź czarny (baribal), łos amerykański, owca Dala, urson północnoamerykański, wilk, ryś, rosomak czy bóbr kanadyjski. Częstymi gośćmi wydm są: kruk, żuraw piaszkowy, rybołówka arktyczna, sójka szara oraz wiele gatunków ptaków śpiewających.

Park narodowy Kobuk Valley w okresie lata odwiedza ponad 150 gatunków ptaków, szczególnie dużo jest gatunków wędrownych (głównie dzikie kaczki i gęsi), które tu gniazdują i zakładają kolonie. Wiele z rozmnażających się ptaków śpiewających migruje ze swoich zimowisk w Ameryce Południowej, wschodniej Azji, a nawet Afryki. Wody parku zamieszkuje kilka gatunków ryb, m.in. łosoś oraz szczupak amerykański. W tundrze z kolei występują przystosowane do skrajnych warunków klimatycznych stałocieplne ssaki i ptaki, natomiast ze względu na panujące tu niskie temperatury nie spotyka się gadów ani płazów. Charakterystyczną cechą tej strefy jest to, że żyje tu stosunkowo niewiele gatunków zwierząt, ale za to ich populacje są bardzo liczne (np. stada karibu liczą po kilkaset tysięcy sztuk). Spotkać tu można też endemicznego woła piżmowego, niedźwiedzie i wilki. Liczne są także gryzonie - leming, świstak alaskański oraz świstak kanadyjski żyjący w tundrze alpejskiej.

SEBASTIAN BIELAK

Bernikla kanadyjska z młodymi (U. S. FWS).

Zdjęcia zostały udostępnione dzięki uprzejmości United States Fish and Wildlife Service.